

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

16 maart 2001

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van artikel 1412 van het
Gerechtelijk Wetboek houdende vaststelling,
voor alle bezoldigingen en sociale
uitkeringen, van een niet voor beslag
vatbaar bestaansminimum**

(ingediend door de heer Yvan Mayeur en
mevrouw Colette Burgeon)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

16 mars 2001

PROPOSITION DE LOI

**modifiant l'article 1412 du Code judiciaire
en vue d'établir un montant minimum
vital insaisissable pour toutes les
rémunérations et les prestations sociales**

(déposée par M. Yvan Mayeur et
Mme Colette Burgeon)

SAMENVATTING

De indieners van dit wetsvoorstel zien een belangrijke factor van verarming en uitsluiting in de door de huidige wetgeving aan de onderhoudsgerechtigden geboden mogelijkheid om onbeperkt beslag te leggen op alle inkomsten van de onderhoudsplichtige, inclusief het bestaansminimum.

Het is de bedoeling om inzake de schuldvorderingen tot levensonderhoud maar ook inzake het bestaansminimum de basisrechten te vrijwaren, in die zin dat de inkomsten van de onderhoudsplichtigen vatbaar zijn voor beslag onder de voor de normale schuldeisers geldende grenzen, zonder dat die onderhoudsplichtigen evenwel het equivalent van het bestaansminimum mag worden ontnomen.

RÉSUMÉ

Les auteurs estiment que la possibilité qui est offerte par la législation actuelle aux créanciers de pensions alimentaires de saisir sans limitation la totalité des revenus de leur débiteur, y compris le minimex, est un facteur important d'appauvrissement et d'exclusion. Par la présente proposition les auteurs cherchent à sauvegarder conjointement les droits fondamentaux tant en matière de créance alimentaire qu'en matière de minimum de moyens d'existence en permettant la saisie des revenus des débiteurs d'aliments au-dessous des limites prévues pour les créanciers normaux, sans cependant pouvoir déposséder le débiteur d'aliments de l'équivalent du minimex.

AGALEV-ECOLO	:	Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
CVP	:	Christelijke Volkspartij
FN	:	Front National
PRL FDF MCC	:	Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone-Mouvement des Citoyens pour le Changement
PS	:	Parti socialiste
PSC	:	Parti social-chrétien
SP	:	Socialistische Partij
VLAAMS BLOK	:	Vlaams Blok
VLD	:	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU&ID	:	Volksunie&ID21

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :		Abréviations dans la numérotation des publications :	
DOC 50 0000/000 : Parlementair document van de 50e zittingsperiode + het nummer en het volgnummer		DOC 50 0000/000 : Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° et du n° consécutif	
QRVA	: Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA	: Questions et Réponses écrites
HA	: Handelingen (Integraal Verslag)	HA	: Annales (Compte Rendu Intégral)
BV	: Beknopt Verslag	CRA	: Compte Rendu Analytique
PLEN	: Plenum	PLEN	: Séance plénière
COM	: Commissievergadering	COM	: Réunion de commission

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers Bestellingen : Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.deKamer.be e-mail : alg.zaken@deKamer.be		Publications officielles éditées par la Chambre des représentants Commandes : Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.laChambre.be e-mail : aff.generales@laChambre.be	
--	--	---	--

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit wetsvoorstel strekt ertoe opnieuw een minimumdrempel in te stellen waaronder beslag niet langer mogelijk zou zijn, zelfs als het om schuldvorderingen tot levensonderhoud gaat.

De wetgever beschouwt het bestaansminimum als het bedrag dat iemand wordt geacht nodig te hebben wil hij/zij een menswaardig bestaan kunnen leiden; het is dus niet normaal dat die inkomsten vatbaar zouden zijn voor beslag, ook al is het de bedoeling om aldus de uitbetaling te garanderen van een ander basisrecht, met name het recht op een uitkering tot levensonderhoud.

Artikel 1409 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt de bedragen van de inkomsten die niet in beslag mogen worden genomen; op 1 januari 2001 schommelen die geïndexeerde bedragen tussen 33.400 en 40.130 frank.

Artikel 1412 van datzelfde Wetboek bepaalt evenwel dat die minimumbedragen waarop geen beslag kan worden gelegd, niet van toepassing zijn wanneer het beslag moet dienen om onderhoudsverplichtingen na te komen. Bijgevolg kan het totaalbedrag van de inkomsten van de onderhoudsplichtige in beslag worden genomen om de betaling van zijn verplichtingen na te komen.

Die toestand is nog verergerd sinds de inwerkingtreding van de wet van 14 januari 1993 tot wijziging van titel I, voorafgaande regels, en titel III, gedwongen tenuitvoerlegging, van deel V van het Gerechtelijk Wetboek inzake het bewarend beslag en de middelen tot tenuitvoerlegging en tot wijziging van artikel 476 van de wet van 18 april 1851 betreffende het faillissement, de bankbreuk en het uitstel van betaling. Krachtens die wet is beslag op het totaalbedrag van het bestaansminimum toegestaan om de tenuitvoerlegging van de schuldvorderingen tot levensonderhoud te waarborgen.

Het was de bedoeling van de toenmalige wetgever om het recht van de onderhoudsgerechtigden te doen primeren op het recht op menselijke waardigheid van de onderhoudsplichtigen.

Ons voorstel streeft integendeel naar de gezamenlijke vrijwaring van die beide basisrechten.

Die aangelegenheid werd al door de verenigingen voor armoedebestrijding uitgespit in hun Algemeen verslag over de armoede, waarin het beginsel wordt gehuldigd dat het bestaansminimum nooit vatbaar voor beslag mag

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition de loi a pour objet de rétablir un seuil minimum au-dessous duquel aucune saisie ne serait plus possible, même lorsqu'il s'agit de créances alimentaires.

Le minimum de moyens d'existence étant considéré par le législateur comme le montant au-dessous duquel il ne peut pas être menée une existence humaine digne de ce nom, il n'est pas normal d'autoriser la saisie de ces ressources même lorsqu'il s'agit de garantir le paiement d'un autre droit fondamental: le droit à la pension alimentaire.

L'article 1409 du Code judiciaire fixe le montant des revenus insaisissables. Ces montants indexés au 1er janvier 2001 varient de 33.400 francs à 40.130 francs.

L'article 1412 du Code judiciaire prévoit toutefois que ces montants minimums insaisissables ne sont pas d'application lorsqu'il s'agit de garantir le paiement des obligations alimentaires. Dès lors, la totalité des revenus d'un débiteur d'aliments peut être saisie pour garantir le paiement des obligations alimentaires.

La situation s'est encore aggravée depuis l'entrée en vigueur de la loi du 14 janvier 1993 modifiant le titre 1er, règles préliminaires et le titre III, des exécutions forcées, de la Vème partie du Code judiciaire concernant les saisies conservatoires et les voies d'exécution et modifiant l'article 476 de la loi du 18 avril 1851 sur les faillites, banqueroutes et sursis, qui autorise à saisir totalement le minimex pour garantir l'exécution des créances alimentaires.

Le législateur de l'époque avait entendu privilégier le droit des créanciers d'aliments au droit à la dignité humaine des débiteurs d'aliments.

Le présent texte cherche au contraire à sauvegarder conjointement ces deux droits fondamentaux.

Les associations de lutte contre la pauvreté se sont déjà penchées sur la question à travers le Rapport général sur la pauvreté en mettant en avant le principe de l'insaisissabilité du minimex (Rapport général sur

zijn (Algemeen verslag over de armoede – Koning Boudewijnstichting, *ATD Quart Monde*, Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten – Afdeling OCMW, blz. 317). Ook andere inkomsten dan het bestaansminimum zouden niet voor beslag vatbaar worden gemaakt.

Veel mensen kloppen aan bij het OCMW omdat beslag werd gelegd op al hun inkomsten teneinde onderhoudsuitkeringen te doen nakomen. Een recente studie van de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten toont aan dat op grond daarvan jaarlijks 1000 à 2000 bijstandsaanvragen worden ingediend (OCMW Plus 12/1999).

In tal van gevallen ziet het OCMW zich dan genoodzaakt maatschappelijke bijstand te verlenen. Die bijstand, waarvan het bedrag geheel voor rekening van de OCMW-begroting komt, is niet vatbaar voor beslag, in tegenstelling tot het bestaansminimum.

Een en ander doet dan ook de vraag rijzen naar de zin van een beslissing die erop is gericht bijstandgerechtigden of mensen met een beroepsinkomen alle middelen van bestaan te ontnemen als zij dientengevolge moeten gaan aankloppen bij het OCMW om in hun behoeften te voorzien.

Als de betrokkene generlei hulp ontvangt, kan zo iets een oorzaak van erge uitsluiting zijn.

Niet zelden belanden personen van wie alle inkomsten in beslag worden genomen om de betaling van uitkeringen tot levensonderhoud te garanderen, op straat (zie het dossier over de bedelarij in het tijdschrift *Observatoire*, nr. 25/1999, blz. 23).

Om die reden is de wederinvoering nodig van een minimumdrempel inzake niet-vatbaarheid voor beslag in geval van verplichting tot levensonderhoud.

Artikel 1412 van het Gerechtelijk Wetboek behoort te worden aangepast zodat bij een verplichting tot levensonderhoud kan worden afgeweken van de bij artikel 1409 van hetzelfde Wetboek bepaalde grenzen, zonder dat evenwel lager mag worden gegaan dan een bedrag dat gelijk is aan het bestaansminimum, zoals dat is omschreven in artikel 2, §1 en artikel 3 van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum.

Die wetwijziging is gerechtvaardigd, te meer daar de wetgever nu al uitdrukkelijk naar die bedragen verwijst in de artikelen 1409, § 2, vierde lid, en 1410, § 4, zesde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, tot beperking van de bedragen die voor beslag vatbaar zijn en die welke in geval van onverschuldigde betaling moeten worden teruggevorderd.

la pauvreté, Fondation Roi Baudouin, ATD quart-monde, Union des villes et communes belges - Section CPAS, p. 373). Cette insaisissabilité serait également valable pour les autres ressources que le minimex.

Un nombre important de personnes s'adresse aux CPAS parce que la totalité de leurs ressources a été saisie pour le paiement des pensions alimentaires. Une étude récente de l'Union des villes et communes belges a démontré que 1000 à 2000 demandes d'aide sont introduites annuellement auprès des CPAS sur cette base (CPAS Plus 12/1999).

Dans bien des cas, le CPAS est alors amené à devoir octroyer une aide sociale, qui elle, contrairement au minimex, n'est pas saisissable et dont le montant est supporté à 100 % par le budget du CPAS.

On peut dès lors s'interroger sur le sens d'une décision qui vise à supprimer tous les moyens de subsistance à un bénéficiaire d'une allocation sociale ou d'un revenu professionnel si cela l'amène à devoir solliciter l'aide d'un CPAS pour subvenir à ses besoins.

Lorsque la personne ne reçoit aucune sorte d'aide, cela peut constituer une cause de grande exclusion.

Il n'est pas inhabituel de retrouver à la rue des personnes dont la totalité des ressources a été saisie pour garantir le paiement de pensions alimentaires (Voir dossier consacré à la mendicité dans la revue «*Observatoire*», n° 25/1999, p. 23).

C'est la raison pour laquelle il est indispensable de rétablir un seuil minimum d'insaisissabilité en cas d'obligation alimentaire.

L'article 1412 du Code judiciaire doit être adapté de manière à prévoir qu'en cas d'obligation alimentaire, on peut déroger aux limites prévues à l'article 1409 du Code judiciaire sans toutefois pouvoir aller au-dessous d'un montant égal au minimum de moyens d'existence tel que défini aux articles 2, § 1er et 3 de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence.

Cette modification législative est d'autant plus justifiée que le législateur se réfère déjà expressément à ces montants aux articles 1409, § 2, alinéa 4 et 1410, § 4, alinéa 6 du Code judiciaire afin de limiter les montants saisissables et les montants à récupérer en cas de paiement indu.

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELN

Art. 2

Artikel 1409 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt de bedragen die niet voor beslag vatbaar zijn; inzake beslag voor uitkeringen tot levensonderhoud zou onder die drempel mogen worden gegaan, evenwel zonder dat het equivalent van het bestaansminimum in beslag mag worden genomen.

De bedragen van het bestaansminimum werden bepaald onder verwijzing naar het feit dat de wetgever ervan uitgaat dat het bedragen betreft die echt nodig zijn om een menswaardig leven te leiden. Het spreekt echter voor zich dat de bepaling geldt voor een ieder die het voorwerp is van een beslag ter betaling van een uitkering tot levensonderhoud, voor alle inkomsten vermeld in de artikelen 1409 en 1410 van het Gerechtelijk Wetboek.

Artikel 2, § 1, en artikel 3 van de wet van 7 augustus 1974 bepalen als volgt het bedrag van het bestaansminimum, rekening houdend met de gezinstoestand (situatie op 1 september 2000, geïndexeerde maandbedragen):

- 29.015 frank voor samenwonende echtgenoten;
- 29.015 frank voor alleenstaanden met een kind ten laste;
- 21.761 frank voor alleenstaanden;
- 14.507 frank voor samenwonenden.

Met die bedragen wordt het mogelijk geen geweld te doen aan zowel de basisrechten van de onderhoudsgerechtigden als het recht op menselijke waardigheid van de onderhoudsplichtigen.

Om over een betere tekst te beschikken, zijn de §§ 3 en 4 van artikel 1410 niet opgenomen in de opsomming van de bepalingen waarop in het raam van artikel 1412 (*nieuw*) een uitzondering wordt gemaakt. Die bepalingen slaan niet op bedragen of inkomsten waarop geen beslag kan worden gelegd; het gaat integendeel om afwijkingen van het beginsel van de niet-vatbaarheid voor beslag.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Art. 2

Il est proposé d'autoriser à descendre au-dessous des montants insaisissables prévus à l'article 1409 du Code judiciaire lorsqu'il s'agit de saisies pour pensions alimentaires sans toutefois pouvoir saisir un montant équivalent au minimex.

Les montants du minimex ont été déterminés par référence au fait que le législateur considère qu'il s'agit de montants au-dessous desquels on ne peut vivre conformément à la dignité humaine mais il est clair que la disposition est applicable à toute personne faisant l'objet d'une saisie pour pension alimentaire pour tous les revenus mentionnés à l'article 1409 et 1410 du Code judiciaire.

L'article 2, § 1er et 3 de la loi du 7 août 1974 définit le montant du minimex en fonction de la situation familiale de la manière suivante (montants mensuels indexés au 1er septembre 2000):

- 29.015 francs pour les conjoints vivant sous le même toit;
- 29.015 francs pour les isolés avec enfant à charge;
- 21.761 francs pour les isolés;
- 14.507 francs pour les cohabitants.

Ces montants permettent de concilier à la fois les droits fondamentaux des créanciers d'aliments avec le droit à la dignité humaine des débiteurs d'aliments.

Les § 3 et 4 de l'article 1410 n'ont pas été repris dans l'énumération des dispositions auxquelles il est fait exception dans le cadre de l'article 1412 nouveau dans un souci d'amélioration du texte : ces dispositions ne concernent pas des montants ou revenus insaisissables bien au contraire, il s'agit de dérogations au principe de l'insaisissabilité.

Yvan MAYEUR (PS)
Colette BURGEON (PS)

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 1412 van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen als volgt:

« De beperkingen en uitsluitingen waarin de artikelen 1409, 1409*bis* en 1410, § 1 en § 2, 1° tot 7°, voorzien, zijn niet van toepassing:

1° wanneer de overdracht of het beslag wordt verricht wegens de onderhoudsverplichtingen bedoeld in de artikelen 203, 203*bis*, 205, 206, 207, 213, 223, 301, 303, 306, 307, 336 of 364 van het Burgerlijk Wetboek, in artikel 1280, eerste lid, van dit Wetboek of in een overeenkomst, gesloten krachtens artikel 1288 of artikel 1306 van dit Wetboek;

2° wanneer het loon, het pensioen of de toelage moet worden uitgekeerd aan de echtgenoot of aan een andere uitkeringsgerechtigde bij toepassing van de artikelen 203*ter*, 221, 301*bis* van het Burgerlijk Wetboek of van artikel 1280, vijfde lid, van dit Wetboek.

In de gevallen bedoeld in het eerste lid is het gedeelte dat niet vatbaar is voor beslag gelijk aan de bedragen waarin wordt voorzien in artikel 2, § 1, en artikel 3 van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum.

Wanneer de bedragen die aan de onderhoudsplichtige verschuldigd zijn, hem geheel of gedeeltelijk niet kunnen worden uitgekeerd om een van de in het eerste lid bedoelde redenen, zijn die bedragen vatbaar voor overdracht of beslag om een andere reden, maar slechts ten belope van het bedrag dat is vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van dit hoofdstuk, verminderd met de bedragen die zijn overgedragen, in beslag genomen dan wel aan de echtgenoot of de uitkeringsgerechtigde betaald, krachtens de in het eerste lid vermelde wetbepalingen.».

5 oktober 2000

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 1412 du Code judiciaire est remplacé comme suit :

«Les limitations et exclusions prévues aux articles 1409, 1409*bis* et 1410, §1er et § 2, 1° à 7°, ne sont pas applicables:

1° lorsque la cession ou la saisie sont opérées en raison des obligations alimentaires prévues par les articles 203, 203*bis*, 205, 206, 207, 213, 223, 301, 303, 306, 307, 336 ou 364 du Code civil, par l'article 1280, alinéa 1er, du présent Code ou par une convention conclue en vertu de l'article 1288 ou de l'article 1306 du présent Code;

2° lorsque la rémunération, la pension ou l'allocation doit être payée au conjoint ou à un autre créancier d'aliments en application des articles 203*ter*, 221, 301*bis* du Code civil ou 1280, alinéa 5, du présent Code.

Dans les cas visés à l'alinéa 1er, la quotité insaisissable est égale aux montants prévus aux articles 2, § 1er et 3 de la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence.

Lorsque tout ou partie des sommes dues au débiteur d'aliments ne peuvent lui être payées pour l'une des causes prévues à l'alinéa 1er, ces sommes ne sont saisissables ou cessibles d'un autre chef qu'à concurrence de la quotité déterminée conformément aux dispositions du présent chapitre, diminuées des montants cédés, saisis ou payés au conjoint ou au créancier d'aliments en vertu des dispositions légales indiquées au 1er alinéa.».

5 octobre 2000

Yvan MAYEUR (PS)
Colette BURGEON (PS)